English version below!

[Link to original article in De Standaard]

Stap één: raak je partner aan, leg je hand op haar of zijn arm, schouder of hand. © Preben Verledens

REPORTAGE

Kunstenaars zetten verbeelding aan het werk bij mensen met dementie: “Aanraking is het begin van elke dans”

Hoe maak je verbinding met mensen met dementie? In Kortrijk en Avelgem gingen twee kunstenaars langere tijd in woonzorgcentra aan de slag en deden daar iets anders dan ze gewoon waren. “Ik moest op zoek naar de plek waar hun wereld die van mij kon raken.”

Veerle Beel

15 september 2026 om 23:59

Luisteren Delen Maak ons je Google-favoriet!

Hoe doe je dat toch? vroegen medewerkers in het woonzorgcentrum De Weister aan Anneleen Keppens. Zij is danser en choreografe en kreeg er bewoners met dementie opnieuw in beweging. Door – schijnbaar eenvoudig – hun handen vast te nemen. “Elke dans begint daarmee”, zegt Keppens. “Sommige bewoners zeiden dat mijn handen koud aanvoelden. Zo begon ons gesprek. Een vrouw die amper nog communiceerde, kneep erin, waarna ik zachtjes terugkneep. Dat was zo’n aha-moment voor mij. Ik besefte: deze dans is al bezig, dit ís gewoon de dans.”

Patricia Vanneste © Christophe Vander Eecken

Patricia Vanneste, violiste en ex-lid van de groep Balthazar, deed een gelijkaardig inzicht op in het woonzorgcentrum Sint-Vincentius in Avelgem. “Ik droomde er al langer van om de zee te brengen naar mensen die er niet meer naartoe kunnen. Dus vroeg ik een videokunstenaar om een verstilde film over de zee te maken, waarop ik muziek van mij liet afspelen, samen met zeegeluiden. Het was niet zo duidelijk wat dat bij de bewoners teweegbracht. Ik begon me af te vragen: hebben mensen nog behoefte aan escapisme wanneer hun werkelijkheid zelf al zo fragiel is? Ik besefte dat ik mijn vertrekpunt moest herzien.”

Met projectsteun werkten de twee kunstenaars vijftig dagen in woonzorgcentra in Zuid-West-Vlaanderen. Ze zochten er naar manieren om contact te maken met bewoners met dementie, ook als ze daarvoor hun eigen plannen moesten loslaten.

Handdansen

De twee lieten het resultaat van hun woonzorgkunst afgelopen weekend zien in het Kortrijkse cultuurcentrum Buda, dat hun trajecten heeft ondersteund. Er kwam ook financiële steun van de organisatie Durf 2030 en de Vlaamse overheid. De expo bevatte film, foto’s, teksten, muziekfragmenten en installaties. Keppens schreef over elke bewoner een gedicht. “Het zijn teksten die ik schreef als neerslag van de dans, die vaak intens was. Er werd gelachen en gehuild. Een vrouw zei: ‘Er komt zelfs water uit mijn ogen’. Als dat geen poëzie is. Ik moest die ervaring telkens neerschrijven om van de ene bewoner naar de volgende te kunnen gaan.”

“Sommige bewoners lieten zich door mijn handen leiden, andere duwden terug.” © Preben Verledens

Ze maakte ook een ‘Handleiding voor handdansen’, mooi vormgegeven op A3-formaat, als antwoord op de vraag van medewerkers hoe je aan ‘zoiets’ begint. Ingang nummer één: ‘Raak je partner aan, leg je hand op hun arm, schouder of hand’. Er zit geen rangorde in haar handleiding. De lezer wordt uitgenodigd om het zelf te proberen, goed te kijken hoe de persoon met dementie reageert en daarop in te spelen.

Keppens hoopt dat die handleiding uitgehangen wordt in woonkamers en cafetaria’s van woonzorgcentra, zodat ook medewerkers en familieleden ze kunnen lezen. “Het zou fijn zijn als zij erdoor geïnspireerd raken. Aanraking is zo belangrijk voor mensen met dementie. Het gangbare idee is dat zij er vaak wat versuft bij zitten, maar ik kon vaststellen dat ze helemaal tot leven kwamen.”

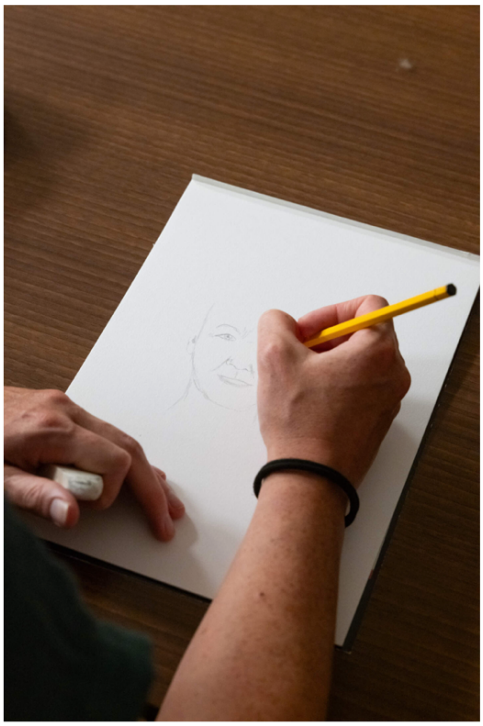

Anneleen Keppens © Preben Verledens

“Sommige bewoners lieten zich door mijn handen leiden, andere duwden terug. Eén vrouw zei dat ze haar arm niet meer hoog kon heffen, maar toen ze helemaal ontspannen was, kon ik die arm tot boven haar hoofd tillen. Een mannelijke bewoner wilde graag ‘dansen’ op muziek van Metallica: hij ging staan, duwde met zijn handen tegen die van mij en bewoog ze in alle richtingen. Hij wilde zijn eigen kracht voelen. Twee Oekraïense dames, met wie ik geen gemeenschappelijke taal had, leerden mij handklapspelletjes. Ieder van hen was aanwezig in het hier-en-nu. Ze werden weer helemaal zichzelf.”

Portret tekenen

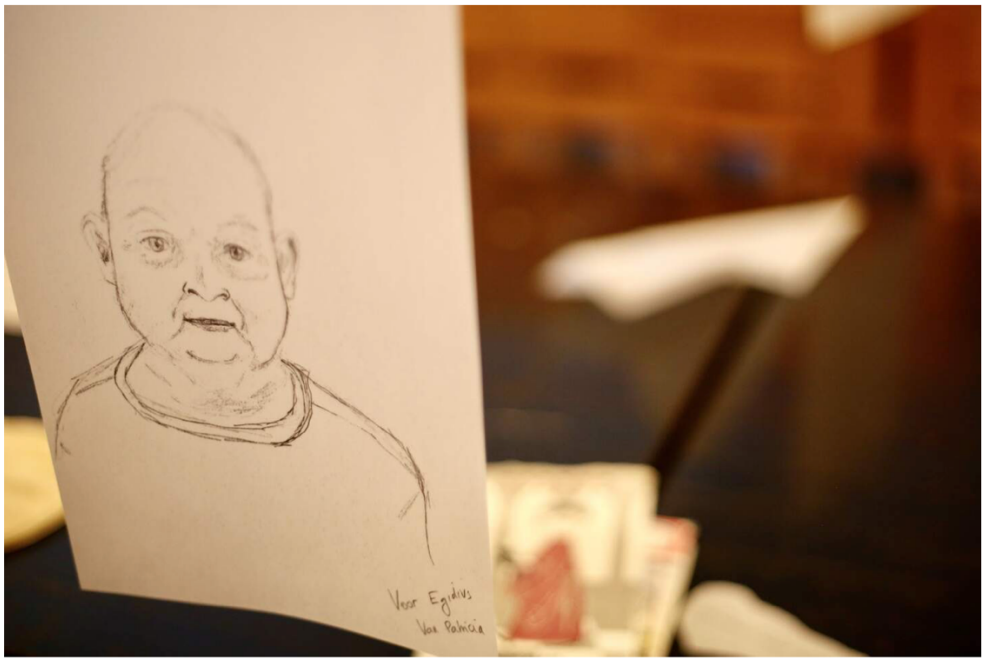
Voor Patricia Vanneste kwam het aha-moment toen een bewoner zijn 91ste verjaardag vierde en zij besloot om een portret van hem te tekenen. Omdat hij daar zo blij mee was, herhaalde ze dat bij alle andere bewoners. “Die tekeningen werden vaak opgehangen in de kamer, meestal door familieleden. Jozef, van wie ik het eerste portret maakte, vergat wie ik was. Maar als ik vertelde dat ik zijn portret had getekend, wist hij meteen: ‘Dan ben jij Patricia!’”

Patricia Vanneste maakte een tekening van alle bewoners. © cve

Vanneste ging ook van kamer tot kamer met haar viool. Bekende melodieën brachten soms meteen iets teweeg, terwijl haar eigen, geïmproviseerde muziek veel minder zichtbare reactie opriep. “Alleen bekende deuntjes spelen lag niet in het verlengde van mijn artistieke identiteit. Ik moest dus op zoek naar de plek waar hun wereld wél de mijne kon raken.”

Zo ontstonden andere vormen van ontmoeting. Ze vroeg bewoners welke wandeling ze nog eens zouden willen maken, maar zelf niet meer konden ondernemen. Vanneste trok in hun plaats op pad, filmde de route vanuit haar eigen blik en bracht die wandeling nadien via beeld, geluid en muziek terug naar hun kamer. Daarnaast zocht ze voor elke bewoner naar een voorwerp dat houvast of herkenning kon bieden. Zo leerde ze hen ook beter kennen. Soms was het een mondharmonica, een zakdoek of een naaimachine. “Een bewoner die nauwelijks nog uit zijn stoel kwam, veerde overeind toen ik hem een papieren vliegtuigje gaf. Hij wist meteen weer wat hij ermee kon doen. Zo’n moment zegt soms meer dan woorden.”

© Rasa Alksnyte

Beide woonzorgcentra zijn enthousiast over de samenwerking en zouden de kunstenaars graag deel zien uitmaken van hun zorgteam, als dat zou kunnen. Adelheid Van Damme, zorgcoördinator in woonzorgcentrum Sint-Vincentius, vertelt daarover: “Patricia was flexibel, had engelengeduld en gaf pure aandacht aan onze bewoners: een toonbeeld van zorg met een hart. Daar stonden we echt van te kijken.” Vanneste: “Ik hoefde geen zorg te verlenen en kon mijn aandacht volledig bij de bewoners leggen. Die intense aanwezigheid is mogelijk, maar ze vraagt veel en is allesbehalve vanzelfsprekend om voltijds vol te houden.”

Voor Durf 2030, de organisatie die de kunstenaars en de woonzorgcentra met elkaar verbond, is het initiatief zeker voor herhaling vatbaar, zegt coördinator Jolle Desloover. “Nu al ondersteunden we een derde kunstenares op een residentiële afdeling voor mensen met niet-aangeboren hersenletsel en straks willen we cultuur ook binnenbrengen in psychiatrische settings.”

Artists engage the imagination of people living with dementia: “Touch is the beginning of every dance”

How do you connect with people living with dementia? In Kortrijk and Avelgem, two artists spent an extended period working in residential care homes, doing something different from what they were used to. “I had to look for the place where their world could touch mine.”

Veerle Beel, 15 September 2026

“How do you do that?” the staff at De Weister residential care home asked Anneleen Keppens. A dancer and choreographer, she managed to get residents living with dementia moving again. By doing something seemingly simple: taking their hands in hers. “Every dance begins there,” says Keppens. “Some residents said my hands felt cold. That’s how our conversation began. A woman who could barely communicate squeezed my hand, and I gently squeezed hers in return. That was an aha moment for me. I realised: this dance is already happening. This is the dance.”

Patricia Vanneste, violinist and former member of the band Balthazar, arrived at a similar insight at Sint-Vincentius residential care home in Avelgem. “I had long dreamed of bringing the sea to people who could no longer go there themselves. So I asked a video artist to make a contemplative film about the sea, which I accompanied with my own music and the sounds of the sea. It wasn’t clear what effect this had on the residents. I began to wonder: do people still need escapism when their own reality is already so fragile? I realised I had to rethink my starting point.”

With project funding, the two artists spent fifty days working in residential care homes in South-West Flanders. They explored ways of connecting with residents living with dementia, even when that meant letting go of their original plans.

Hand dances

Last weekend, the two artists presented the results of their work in residential care at Buda, the cultural centre in Kortrijk that had supported their projects. The initiative also received financial support from the organisation Durf 2030 and the Flemish Government. The exhibition featured film, photographs, texts, music fragments and installations. Keppens wrote a poem about each resident. “These are texts I wrote as a record of the dances, which were often intense experiences. There was laughter and there were tears. One woman said, ‘There’s even water coming out of my eyes.’ If that isn’t poetry, I don’t know what is. I had to write down each experience before I could move on to the next resident.”

She also created a beautifully designed A3 *Handleiding voor een Handdans (Manual for a Handdance)*, in response to staff asking how to begin doing "something like that". The first step reads: "Touch your partner; place your hand on their arm, shoulder or hand." There is no prescribed order to the steps in her manual. Readers are invited to try it themselves, observe carefully how the person living with dementia responds, and adapt accordingly.

Keppens hopes the manual will be displayed in the living rooms and cafeterias of residential care homes, where staff and family members can read it too. "It would be wonderful if it inspired them. Touch is so important for people living with dementia. The prevailing idea is that they often sit around in a daze, but I saw how they came completely alive."

"Some residents let my hands guide them; others pushed back. One woman said she could no longer raise her arm very high, but once she was completely relaxed, I was able to lift it above her head. One male resident wanted to 'dance' to Metallica: he stood up, pushed his hands against mine and moved them in every direction. He wanted to feel his own strength. Two Ukrainian women, with whom I shared no common language, taught me hand-clapping games. Each of them was present in the here and now. They became fully themselves again."

Drawing portraits

For Patricia Vanneste, the aha moment came when a resident celebrated his 91st birthday and she decided to draw his portrait. He was so delighted that she went on to do the same for all the other residents. "The drawings were often put up in their rooms, usually by family members. Jozef, whose portrait I drew first, forgot who I was. But when I told him I had drawn his portrait, he immediately remembered: 'Then you must be Patricia!'"

Vanneste also went from room to room with her violin. Familiar melodies sometimes prompted an immediate response, whereas her own improvised music elicited much less visible reactions. "Playing familiar tunes alone didn't align with my artistic identity. So I had to look for the place where their world could meet mine."

This led to other forms of encounter. She asked residents which walks they would like to take again but could no longer manage themselves. Vanneste went on the walks in their place, filming the route from her own perspective, and later brought the experience back to their rooms through images, sounds and music.

She also looked for an object that could offer each resident a sense of familiarity or something to hold on to. This helped her get to know them better, too. Sometimes it was a harmonica, a handkerchief or a sewing machine. "One resident, who barely ever got out of his chair, suddenly sat bolt upright when I gave him a paper aeroplane. He immediately remembered what to do with it. Sometimes a moment like that says more than words."

Both residential care homes are enthusiastic about the collaboration and would welcome the artists as members of their care teams, if that were possible. Adelheid Van Damme, care coordinator at Sint-Vincentius residential care home, explains: "Patricia was flexible,

incredibly patient and gave our residents her undivided attention: a shining example of care from the heart. We were genuinely amazed."

Vanneste adds: "I wasn't responsible for providing care, so I could focus all my attention on the residents. That kind of intense presence is possible, but it demands a great deal and is by no means easy to sustain full-time."

For Durf 2030, the organisation that brought the artists and residential care homes together, the initiative is certainly worth repeating, says coordinator Jolle Desloover. "We have already supported a third female artist working on a residential unit for people with acquired brain injuries, and our next step is to bring culture into psychiatric settings, too."

(Translation: Tender Ground)